

גוט שבת Gut Sábész

18. évfolyam 24. szám • Ára: 330 HUF • כ"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 17:05 • י"ז אדר א' תשע"ו • 2016. 2. 26. • פרשת כי תשא • Szombat kimenetele: 18:11

Újraéledő múlt

Gyerekkorom egyik legmeghatározóbb utazása volt valamikor a '90-es évek derekán. Mád, Olaszliszka, Bodrogkeresztúr, aztán „hazafelé” vettük az irányt nagyapám szülőfalujába, Szamosszegre. Egyszerre volt lélegzetelállítóan borzalmas és szívfájdítóan gyönyörű utazás. A múlt nyomai közt botladoztunk, lepusztult temetők, félig leomlott zsinagógák jelölték ki az utunkat.

Az egyik legélesebb emlékem a mádi rabbiházról van. A sártenger közepén düledező, mocskos és lepusztult ház verandáján, szárítókötélen ócska, agyonmosott ruhákat lenget a szél. A rabbiház, ami egykor a tudásnak és szentségnek adott otthont, leírhatatlan állapotban volt. Szinte tapintható volt, hogy ez a világ végérvényesen bekebelezte azt a régít, amiben a magyar falvakban zsinagó-

gákra, jesivákra, mikvékre és rabbiházakra volt szükség. Ha valamiben biztos voltam aznap, akkor az az volt, hogy azon a helyen zsidóság többé nem lehet.

Tévedtem. Ma újra kóser konyha van a mádi rabbiházban, újra szent könyvek töltik meg a polcokat, és újra imádkoznak falai között. Az EMIH Csodarabbik útja elnevezésű programja új életre keltette. Múlt héten, 1944 óta először szombattartó zsidók töltötték a szent sábeszt a rabbiházban. Nem is akármilyen zsidók, hiszen a világ több pontjáról – Angliából, Belgiumból, az Egyesült Államokból és Ausztráliából – érkezett 45 fős csoport tagjai között többen mádi gyökerekkel rendelkeztek. Így a szervező Nussenzeig családnak is innen származnak az ősei, és a csoporttal tartott a híres mádi rabbinak, Echrenreich Cháim Cvinek a leszármazottja is.

A sábaton különlegesen lélekemelő hangulatban telt, szinte érezni lehetett az egykor itt élt cádikok jelenlétét. A rabbiházban korhűen berendezett rabbiszobában, ahol egykor Echrenreich rabbi tanult és tanított, most újra Tóramagyarázat hangzott el. A zsinagóga, mely régi szépségében tündököl, megtelt imákkal.

A mádi rabbiház tehát újra megnyitotta kapuit, az emeletén kialakított zárandokszállás várja a látogatókat, akik szeretnék megismerni a környék zsidóságának történetét, azokat, akik családfájuk után kutatnának és azokat, akik egy-egy imát mondanának el a környéken található cádik síroknál. A Csodarabbik útján járva egyszerre tekinthetünk a múltba, és reménykedhetünk az eddig elképzelhetetlenben.

Steiner Zsófia

<http://csodarabbikutja.hu/hu>

Meghalt a magyar rabbik korelnöke

Hétfőn, 94 éves korában, tüdőgyulladásban hunyt el a legidősebb magyar rabbi, *Szofer Jochánán*, az utolsó azon rabbik közül, akik kényszerűségből aláírták az ortodoxia beolvadását a MIOK-ba, a Mazsihisz jogelődjébe 1950-ben.

Szofer rabbi a háború után újraalapította nagyapja jesiváját Egerben, majd Jeruzsálembe települt közösségével és iskolájával. Iskolájában támogatta a Holokausztban elárvult gyermekeket. Élete végéig figyelemmel kísérte a magyar zsidóság sorsát, és a rendszerváltástól kezdve szorgalmazta az ortodoxia újbóli önállósodását.

Szofer rabbi a pozsonyi *Chátám Szofer* leszármazottja volt, és korunk egyik legnagyobb Tóra-tudósaként tartották számon. Tisztelettel volt a chászidizmus iránt, nagyra tartotta a lubavicsi Rebbe munkáját és küldötteit is.

Halála napján tartott temetésén tízezrek vettek részt, többek között Reuven Rivlin, Izrael Állam elnöke is a búcsúztatói között volt.

Hittanoktatás

2016-17-ben is folytatódik az EMIH hittanoktatása, melynek segítségével az állami iskolákba járó gyerekek is megismerkedhetnek vallási gyökereikkel. Az informális, élményalapú oktatási programmal játszva tanulnak a gyerekek. A szülők gyermekeik iskolájában jelezhetik, ha ebben az évben a hit- és erkölcs tanterv keretében ezt a programot szeretnék választani.

Mádi rabbiház – Egy új fejezet kezdete

Hetiszakasz

Az aranyborjú következményei

Szakaszunk – *Ki Tiszá* (2Mózes 30:11–34:35.) – közli az első ízben megejtett zsidó népszámlálás utasításait, valamint a Szentélyben használt kenőolaj és füstölőszer készítésének módját. A szakasz fő témája az aranyborjú készítésének botrányos ténye és annak nemzedékekre szóló következményei.

Zsidó híradó

Zsidó temetőben temethetik el a mártírokat

Megállapodás született: a Kozma utcai zsidó temetőben helyezik örök nyugalomra zsidó szertartás szerint a Margit híd lábánál talált csontokat.

Február 22-én a fővárosi önkormányzat főpolgármesteri hivatalában találkoztak a Nemzeti Örökség Intézetének, a Főpolgármesteri Hivatalnak, a Miniszterelnökségnek, és az Igazságügyi Szakértői és Kutató Intézeteknek illetékesei a három zsidó egyház, az EMIH, a MAOIH és a MAZSIHISZ képviselőivel.

Ahogy arról korábban beszámoltunk, 2011-ben bűvárok emberi maradványokat találtak a Duna medrében, amelyekről szakértők megállapították, hogy a Dunába lőtt zsidók maradványai lehetnek. A zsidó közösségek azóta próbálják elérni, hogy vallásunk

előírásainak megfelelően, méltó módon temethessék el a mártírok földi maradványait. 2016 februárjában az EMIH egy vallásjogi állásfoglalás kíséretében szólalt fel annak érdekében, hogy a hatóságok rendezzék a temetetlen áldozatok sorsát.

Többek között ennek volt köszönhető a mostani egyeztetés, melyen a három zsidó hitközség egyhangúan lépett fel a temetés kérdésében. A felek megállapodtak arról, hogy a csontokat a Kozma utcai zsidó temetőben zsidó szertartás szerint helyezik örök nyugalomra. A temetésen részt vesznek majd a történelmi egyházak képviselői is. A temetés szervezéséről és a költségek fedezéséről a három zsidó egyház közösen gondoskodik.

Igaz könyörület

Az aranyborjú megsemmisítése után Mózes kereste az utat, hogyan tudnák a zsidók elnyerni Isten bocsánatát. Ennek az útnak a végén Isten megmutatta Mózesnek a könyörület 13 isteni attribútumát, ezzel utat nyitva a következő generációk számára, hogy megbocsátást nyerhessenek.

„És elvonult az Örökkévaló előtte és kiáltotta: Az Örökkévaló, az Örökkévaló, irgalmas és könyörületes Isten, hosszan tűrő, bő kegyelmű és igazságú! Megőrzi a szeretetet ezer íziglen, megbocsát bűnt, elpártolást és vétet...” (2Mózes 34:6-7).

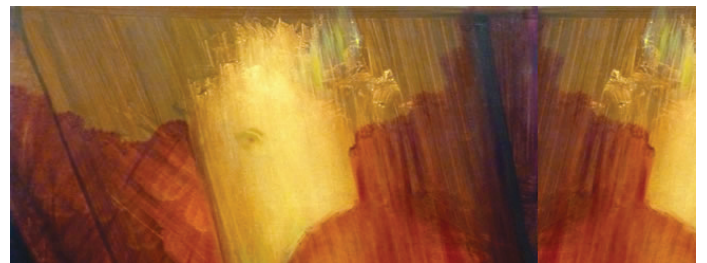
Fenti pászukkal kapcsolatban felmerül a kérdés: az igazság miért szerepel, mint attribútum? Az irgalom és kegyelem érthető, hogy jön a sorba az igazság? Az igazság csak szigorú és őszinte ítékezésben tud megnyilvánulni, nem hagyhatja figyelmen kívül a hibákat, vétkeket, kihágásokat. Akkor miért említjük a könyörület egyik Isteni attribútumaként? Hogy említhetjük egy lapon az irgalommal, kegyelemmel?

A hibáink és kudarcaink csak felületes szinten léteznek. Az

időnknek csak egy kis részében, s személyiségünknek csak egy kis részét érintik. A vétkek szó heberül nem is annyira vétket jelent, mint inkább hiányosságot. Alapvetően nem vagyunk rosszra „programozva”, egyszerűen csak nem használjuk ki lehetőségeinket maradéktalanul, így néha hibát vétünk, mulasztunk. A könyörület tizenhárom Isteni attribútumával kapcsolatban szoktuk megemlíteni a „*tsuvá*” fogalmát, amit visszatérésként fordítunk. Visszatérés az egyén valódi énjéhez, a saját útjához melyen újra kiaknáthatja eddig kiaknázatlan képességeit, lehetőségeit. Ez a lehetőség, ez a mély tartalom, mely mindannyiunk része, érintetlen marad, bármit is teszünk.

A legnagyobb tájfun is csak a felszíni vizeket zavarja meg, az óceán mélye mindig nyugodt és zavartalan. Lényünk legalapvetőbb, legegyszerűbb részében igazak és jók vagyunk, hiszen bennünk van az isteni esszencia. Ezt bármikor megláthatjuk magunkban, másokban. A mi választásunk meglátni.

**Kovács Kristóf rabbi növendék
Shlomo Yaffe írása nyomán**

Imaidők

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8:00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 17:00: Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban)

Péntek: 13:00: Délutáni ima (a Keren Or-ban),

16:30: Hetiszakasz-tanulás, 17:00: *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 8.45: Hetiszakasz-tanulás, 9:15: Reggeli ima, majd *Kidus*

16:55: Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Vasárnap és állami munkaszüneti napok: 10:00: Reggeli ima

Hétfő-péntek (munkanapokon): 6.30: Reggeli ima

Péntek: 18:00: Tanulás

18.30: *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 9:15: Hetiszakasz a kabbala tükrében

10:00: Reggeli ima, majd *Kidus*

A Rebbe, a nők felszabadítója

Fiatalkoromban Williamsburgban éltem, ahol akkoriban semmi érdekes nem volt egy korombeli zsidó lány számára. Még ha valamelyik Rebbe tartott is volna valami hászid eseményt, nők arra nem mehettek el, ki voltak zárva, és most beszélhetünk bármelyik csoportról, legyen az szatmári vagy „klojzenbergi”.

A lányok és nők közösségi életbe szervezése a Rebbe úttörő munkásságához köthető. Seholy máshol nem találkozhattunk erre való törekvéssel, s az igazat megvallva, a legtöbben nem is értették a Rebbe célját és igényezetét ezzel kapcsolatban.

Ki más bátorította a nőket úgy, ahogy a Rebbe tette? Ki beszélt a nőkről úgy, ahogyan ő, s adta tovább ezt a szemléletet másoknak?

A lubavicsi nők lettek legkorábban „felszabadítva”, s mindez úgy, hogy nem is kellett harcolnunk érte, a Rebbe harcolt helyettünk, értünk.

Úgy küzdött értünk, s emelt minket piederstábra, hogy kérnünk sem kellett.

A Rebbe megérezte a modern kor zsidó nőire váró kihívásokat, amikkel szembe kell majd nézniük. Láta, ha a nők nem lesznek a napi judaizmus szerves, élő részei, akkor majd másnak lesznek.

Mikor slíahokat küldött a világ különböző helyeire, sosem a férjet és feleségét küldte, hanem hangsúlyozottan egy párt, külön nekik szóló feladattal.

Férjemet és engem Milánóba küldött. Abban az időben, 1958-ban még semmi sem volt itt, így férjem mindig nagyon izgatott volt mikor New Yorkba utazott vissza, konzultálni a Rebbével.

Pontosan emlékszem arra, amikor megkaptuk az engedélyt, hogy New Yorkba menjünk. Egy telefaxot küldtünk – akkoriban ez volt a bevett kommunikációs csatorna – s a titkárától kaptunk választ: „a Rebbe azt üzeni, ha a feleséged is teljesen egyetért ezzel, és biztos vagy benne, hogy van vízumod visszautazni, ak-

kor eljöhetsz New Yorkba Áv hó 20-án.”

Áv hónap huszadik napja volt a Rebbe apjának a jorcájtja. Így férjem New Yorkba ment, én meg otthon maradtam. Mikor

Mrs. Bassie Garelik és férje Gershon Mendel Garelik rabbi Chabad küldöttek Milánóban, 1958 óta.

Mrs. Garelik 2009 januárjában adta az interjút otthonában.

megérkezett, először elbeszélgettek, majd a Rebbe egy különös kéréssel fordult a férjemhez. Arra kérte, hogy írja le milyen a kapcsolatunk egymással házaspárként.

Azt hiszem nagyon tetszett neki, hogy egy orosz fiú és egy amerikai lány együtt van, sőt mi több, kitűnő kapcsolatot ápol, mindezt úgy, hogy közben a világ egy másik részén teljesítenek küldötti missziót, távol a családjaitól. A férjem természetesen eleget tett a Rebbe kérésének. Saját véleménye szerint rengeteg jó, hízelgő dolgot írt rólam, így befejezésképp még hozzátette, nem biztos, hogy ilyen sokat kell írnia az érdemeimről. Mikor a Rebbe elolvasta, a végén áthúzta a „nem” szót, és aláhúzta a „biztos” szót, mielőtt visszaadta volna a férjemnek. Ilyen volt az ő hozzáállása.

És akkor most elmesélem az ajándékom történetét.

Mielőtt a férjem hazajött volna, elhatározta, hogy vesz nekem valami édességet, mert tudta, hogy élek-halok értük, de abban az időben Milánóban nem igen volt elérhető kóser pékség. Így elment a Kingston sugárúton található Lowen's pékségbe, s

megvette azt a süteményt, amiről tudta, hogy a kedvencem. Később, Hodakov rabbi, a Rebbe egyik fontos embere kérdezte: „A feleségednek viszel ajándékot?” „Igen” – mondta a férjem.

Hodakov rabbi tovább faggatta: „mit viszel neki?” Mire ő annyit mondott: „süteményeket”. „Ez nagyon kedves tőled”- mondta Hodakov rabbi, „de kéne valami igazi ajándékot is vegyél neki, valamit, ami aranyból van.”

Azt tanácsolták neki, hogy vegyen nekem egy órát. Simpson rabbi, aki akkor kezdett tevékenykedni az ékszeriparban, egy halom órát rakott férjem elé hogy válasszon. Így ő, Hodakov rabbi és Groner rabbi voltak ott, ha nem tévedek, s hárman vitatták meg, melyik órát kéne megvenni. Egy idő után, Hodakov rabbi fogta az összes órát, s a Rebbe elé vitte őket, hogy ő adjon tanácsot, melyik lenne a legjobb választás.

A Rebbe azt mondta: „Ha van még rá idő, válaszsd ennek az órának az óraművét, és a másikonak a szíját. Ha sietned kell, csak vidd el az előbbi órát egészben.”

Majd levett a könyvespolcra egy friss kiadású Ros Hásánái és Jom Kipurai imakönyvet, s azt mondta: „Ez meg az én ajándékom neki...”

Sokszor annyira intenzíven dolgozunk feladatunkon, hogy elfelejtjük, milyen fontos

a házastársunkkal való kapcsolatunk. Egy mély, szerető kapcsolat férj és feleség között sok mindent megváltoztat. Ez nagyon fontos mind az otthoni légkör, mind a kinti világgal való kapcsolatban, hiszen azzal tudunk az otthonon kívül dolgozni, amit otthonról meríteni tudtunk.

A megértésnek, a szeretetnek, a tiszteletnek és az egymásra való odafigyelésnek férj és feleség között, még nagyobbak kell lennie a Rebbe küldöttjeként, mint egyébként. Hiszen mások segítségéhez a világ egy általunk ismeretlen pontján, szereteteinktől részben elvágyva, hatalmas lelki erő kell, ami biztos otthoni érzelmi alapok nélkül nem lehet sikeres.

Mrs. Bassie Garelik

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Napi bölcsesség Milyen csodák vannak?

Vannak nyílt csodák, amelyek megtörik a természet törvényeit, mintha azok jelentéktelenek volnának. Ezek olyan csodák, amelyeket bármely bolond észlelhet.

Aztán vannak csodák, amelyek felismeréséhez – ahhoz, hogy észrevegyük, hogy igen, itt valami szokatlan dolog történt – gondolatokra van szükség.

És vannak oly nagy csodák, oly csodálatosak, hogy a Teremtőn kívül senki sem ismeri fel őket. Ezek azok a csodák, amelyek folyamatosan megtörténnék, minden másodpercben.

Tzvi Freeman a lubavicsi Rebbe tanításai alapján

Kóser konyha

Homecoló

A peszáchot megelőző hónapokban a zsidó házaszszonyoknak előre kell tervezniük: még purim előtt fogyjon el az előző évi macesz, a peszách előtti hétre pedig jó, ha kiürül a kamrából, mélyhűtőből a homec. Ebben segítünk most!

Maceszgombóc leveshez

húsleves nagy lábosban,
bő lével
2 bögre maceszliszt
6 nagy tojás
6 ek.olaj
1 bögre víz
só, bors, gyömbér, finomra
vágott petrezselyem, piros-
paprika ízlés szerint

A hozzávalókból könnyen formázható masszát készítünk, szükség szerint adjunk még hozzá vizet, vagy maceszlisztet. Fél óra pihentetés után nedves kézzel gombócokat készítünk, majd a gombócokat néhány órára behűtjük. Egy órával a leves elkészülte előtt a gombócokat a lábosba tesszük, újra felforraljuk a levest, és kis lángon, fedő alatt készre főzzük. A gombócok alaposan megdagadnak, ezért van szükség a nagy lábosra, illetve a sok lére.

Máig őrzi a Rebbe levelét az USA elnökjelöltje

Bernie Sanders 1941-ben született, szegény zsidó családban. Édesapja Lengyelországból vándorolt ki az Egyesült Államokba. Bernie Sanders Politikatudományokból szerzett diplomát, számos antirasszista és háborúellenes mozgalomban volt aktív. Vermont polgármestere, majd szenátora. 2015-ben jelöltette magát az Egyesült Államok elnökválasztásán demokrata színekben – és így Hillary Clinton legnagyobb kihívójaként tartják számon.

Eddig a száraz adatok. Bernie Sanders, a szegény zsidó fiú esélyes rá, hogy Amerika első zsidó vezetője legyen. Sanders ugyan nem titkolja zsidó származását, nem is olyan „nagy zsidó”, és Izraelről is kritikusan gondolkodik. Ám Bernie Sanders nélkül ma talán nem lehetnének köztéri chanuka gyertyagyújtások. Ő volt ugyanis az, aki Vermont polgármestereként kiállt a köztéren felállított menórák védelmében – sőt, Vermont első köztéri chanukagyertyagyújtásán ő maga lobbantotta fel a lángokat.

Amikor Sanders-et függetlenként először polgármesterré választották, ellenfelei biztosak voltak benne, hogy a csodával határos győzelmet többet nem

tudja megismételni, ám csatlódnuk kellett. És hogyan ünnepelte Sanders újraválasztását 1985-ben? Csatlakozott egy sokkal régebbi csoda ünnepléséhez, a helyi chábád központ Purim ünnepségéhez.

Sanders tetszését nem csak a Chábád ünnepségek nyerték meg. Lelkes nézője volt a Reb-

be televízióban sugárzott fár-brengeneinek és beszédeinek. Elsősorban a Rebbe oktatással kapcsolatos gondolatai ragadták meg – nem meglepő hát, ha egyike volt azoknak, akik szorgalmazták, hogy a Rebbe 81. születésnapját jelöljék ki az Oktatás napjának. Indoklásul utalt arra, hogy a Rebbe fáradhatatlanul dolgozott azon, hogy demokratizálja azáltal, hogy oktatási intézményeket alapított időseknek, nőknek és gyerekeknek. Kiemelte, hogy a Rebbe „felszabadította a gazdaságilag elnyomottakat és hátrányos helyzetűeket az oktatás által”. Érdekes, hogy az Oktatás napja mellett érvelő levelében még arra is utalt, hogy éppen azon a héten emlékeztek meg „Maimonidesz 850. születésnapjáról, aki lefektette az emberi szabadság alapját.”

A Rebbe meleg hangú levelében – melyet ma is őrizz Sanders – köszönte meg elkötelezettségét, megáldva őt: „fontos és felelősségteljes pozíciójában sikerért az összes állampolgárának gyarapodására, mind anyagilag mind lelkiében.”

A rabbi válaszol

Mikor halt meg Mózes?

Ezen a héten emlékeztünk meg az un. Kis Purimról. Ahogy korábbi írásainkban már említettük, szökőévekben, amikor két Ádár hónap van, a másodikon ünneplejük Purimot. Azonban az első hónapban sem feledkezünk meg az ünnepről. Szokás, hogy ezen a napon az imában nem mondunk *Táchánunt*.

Olvasónk, Dávid, múlt heti receptünk kapcsán tett fel kérdést a Rabbinak.

Kedves Rabbi!

A múlt heti számban utaltak arra, hogy különböző szokások

vannak arról, melyik hónapban kell megemlékezni *Zájjn Ádár*ról (ádár 7.), Mózes mesterünk halálozási évfordulójáról?

Dávid

Kedves Dávid!

A *Mágén Ávrahám* (580:8.) írja, hogy ezt az első Ádárban szokás ünnepelni. Továbbá egy olyan véleményt is idéz az egyik Midrásból, ami szerint abban az évben, mikor Mózes meghalt, két Ádár volt, és ő az elsőben halt meg. Mások szerint a második Ádárban kell ünnepelni (lásd *Likuté szichot* 16. kötet

342. oldal 5. lábjegyzet). Ezért ajánlatos mindkét hónapban megemlékezni erről a jeles nappal, ugyanúgy ahogy általában a jorcájtokról írtuk az előző számban. Magyarországon *Zájjn Ádár*kor a *Chevra kadisáknál* (Temetkezési Egylet) szokás volt, hogy éves közgyűlést tartottak, böjtöltek, a böjt végén pedig halvacsorát rendeztek. A rabbi beszédében megemlékezett a híres rabbikról és a hitközség tagjairól, akik abban az évben haltak meg, stb.

*Üdvözzel:
Oberlander Báruch*

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: **Oberlander Báruch rabbi**
Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**
Szerkesztő: **Golubovics Martina**

Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**
ISSN 1416-4604
A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza.
Kérjük ne dobja el!

